

***PROGRAM
WSPIERANIA RODZINY
W GMINIE PRZEDBÓRZ
NA LATA 2014-2016***

1. Wprowadzenie.

Gminny Program Wspierania Rodziny został przygotowany w związku z wejściem w życie z dniem 1 stycznia 2012 r. ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Głównym jego celem jest wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej.

Rodzina jest podstawowym środowiskiem funkcjonowania i rozwoju dziecka, które powinno zapewnić mu bezpieczeństwo fizyczne i emocjonalne. Oddziałuje w sposób świadomy i nieświadomy na dziecko, przekazując mu system wartości, tradycje, kształtując jego aktywność i postępowanie na całe życie. Jest też najbardziej stabilnym punktem odniesienia w doświadczeniu dziecka. Dlatego jeżeli w funkcjonowaniu rodziny pojawiają się dysfunkcje, instytucje i służby zobligowane do wspierania rodziny zobowiązane są do podjęcia na jej rzecz określonych działań.

Rodzina jest systemem, więc zaburzone funkcjonowanie jednego z jej członków uderza w cały jej system rodzinny, wtedy możemy mówić o dysfunkcjonalności takiej rodziny. Sama dysfunkcja oznacza zaburzenie komunikacyjne w rodzinie, np.: porozumiewanie się wprost, brak akceptacji na wyrażanie emocji. Zaburzenie strukturalne rodziny, np.: zamiana ról – dzieci są rodzicami, rodzice dziećmi, centralną postacią jest rodzic będący źródłem dysfunkcji (alkoholik, sprawca przemocy itd.). Może to też być zaburzenie własnych granic, np.: niesprzeciwianie się przemocy, brak zaufania do wszystkich ludzi, życie w ukryciu, w tajemnicy przed światem. Także zaburzenie granic pomiędzy poszczególnymi osobami w rodzinie, np.: nieuszanowanie czyjejś intymności, uczuć i poglądów. Stosowanie destrukcyjnych mechanizmów obronnych, jak wchodzenie w role-strategie radzenia sobie z zachowaniem, które jest źródłem owej dysfunkcji.

Rodzina dysfunkcyjna, to:

- rodzina z problemem alkoholowym, czyli taka w której jedno bądź oboje rodziców uzależniło się od alkoholu.
- rodzina z problemem wykorzystywania seksualnego, czyli taka, w której jedno bądź oboje rodziców wykorzystuje seksualnie kogoś (współmałżonka, dzieci) w rodzinie.

- rodzina z terrorem psychicznym, czyli taka, w której jedno bądź oboje rodziców stosuje przemoc emocjonalną (szantaż, zastraszanie itp.) wobec członków swojej rodziny.
- rodziną taką jest też rodzina z przemocą fizyczną, czyli taka, w której jedno bądź oboje rodziców bije, maltretuje fizycznie kogokolwiek z członków rodziny.
- rodziną dysfunkcyjną jest też rodzina z przewlekłą chorobą – jedno bądź oboje rodziców cierpi na stałe schorzenie typu stwardnienie rozsiane, cukrzyca bądź jest „przykute” do wózka inwalidzkiego, za swój stan obarcza winą domowników, staje się centralną postacią w rodzinie.

Dysfunkcje w rodzinie możemy podzielić na cztery duże kategorie, które różnicują zachowanie rodziców. To ich zachowanie wymusza specyficzny sposób jego funkcjonowania przez co każdy z członków zachowuje się tak, by nic nie zakłócało działania tego systemu, chociaż żaden z poszczególnych elementów systemu nie czuje się w nim bezpiecznie.

Te kategorie to:

- zachowanie kompulsywne (uzależnienia, natręctwa),
- przemoc fizyczna (bicie, wykorzystywanie seksualne),
- przemoc emocjonalna (szantaż emocjonalny, odrzucenie emocjonalne),
- wyuczona bezradność (niesprawność fizyczna lub/i psychiczna).

Można stwierdzić, że rodzina dysfunkcyjna to taka, w której stosunki pomiędzy członkami rodziny działają jako współzależnienie, czyli opierają się na charakterystycznych regułach takich jak kontrola, perfekcjonizm, oskarżenie, zaprzeczenie, milczenie, iluzja, niedokończenie oraz brak zaufania.

Choroba alkoholowa, przemoc w rodzinie, niewydolność w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, to główne problemy dezorganizujące życie rodziny, którym często towarzyszy problem ubóstwa, długotrwałego bezrobocia, czy zagrożenie bezdomnością. Rodziny takie wymagają stałego wsparcia i monitorowania przez przedstawicieli różnych grup zawodowych: pracowników socjalnych, asystentów rodziny, pedagogów, policji oraz opiekunów świetlic środowiskowych, itp.

Praca z rodziną winna być połączona z jej własną aktywnością. Organizując różnorodne formy pomocy na rzecz rodziny wieloproblemowej, należy konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie. Stąd podstawowym założeniem Programu jest wsparcie rodziny naturalnej oraz eliminowanie takich sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić własną rodzinę.

Umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej nie oznacza rozwiązania problemu rodziny. Z uwagi na więzi emocjonalne dziecka z rodziną i środowiskiem konieczne jest motywowanie rodziców do zmiany oraz praca prowadząca do stworzenia prawidłowych warunków rozwoju dziecka w rodzinie naturalnej i jego powrót do domu.

Polityka państwa oraz wszelkie działania instytucji samorządowych i organizacji pozarządowych powinny być nakierowane na pomoc udzielaną rodzinie i w rodzinie. Działania władz państwowych i samorządowych w takich sytuacjach określa ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która nakłada na gminy obowiązek opracowania i realizacji 3- letnich gminnych programów wspierania rodziny.

Przedkładany Program Wspierania Rodziny na lata 2014-2016 stanowi realizację dyspozycji ustawowej jest spójny ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Pomoc społeczna jako instytucja polityki społecznej państwa ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia.

Celem pomocy społecznej jest zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Pomoc ta powinna w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia oraz integracji ze środowiskiem.

2. Diagnoza.

W roku 2012 z pomocy finansowej tutejszego Ośrodka Pomocy Społecznej skorzystało 495 rodzin.

Powody przyznania pomocy przedstawia poniższa tabela:

Lp.	Powód trudnej sytuacji	Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinach
		ogółem	w tym na wsi	
1	Ubóstwo	369	225	1173
2	Bezdomność	3	0	3
3	Wielodzietność	31	20	188
4	Bezrobocie	255	131	807
5	Niepełnosprawność	51	26	84
6	Długotrwała choroba	187	101	473
7	Rodzina niepełna	19	12	60
8	Przemoc w rodzinie	1	0	2
9	Alkoholizm	30	9	46
10	Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	5	2	5
11	Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0
12	Zdarzenie losowe	10	9	29

Jak wynika z powyższych danych najczęstszym powodem korzystania przez rodziny ze świadczeń z pomocy społecznej są niskie dochody, bezrobocie, długotrwała choroba oraz alkoholizm. Na terenie miasta i gminy 40 rodzin wykazuje bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych. Z uwagi na ubogą infrastrukturę naszego miasta oraz gminy osoby w wieku produkcyjnym mają małe szanse na zatrudnienie na terenie miasta i gminy Przedbórz. Dużym problemem jest ograniczony dostęp do placówek specjalistycznych oraz poradni. Sytuacja ta nie sprzyja prawidłowemu funkcjonowaniu rodzin tutaj zamieszkujących. Dzieci z wszystkich rodziny korzystających z pomocy finansowej tutejszego Ośrodka objęte są także pomocą w formie dożywiania w szkole w ramach rządowego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”.

3. Cele i zadania.

Cel główny:

Budowa zintegrowanego systemu wsparcia dla rodzin.

Cele szczegółowe:

- 1) **Pozostanie dziecka w rodzinie biologicznej, które będzie możliwe poprzez realizację następujących działań:**
 - Pomoc rodzinom niewydolnym wychowawczo w przezwyciężaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych poprzez wzmocnienie funkcji rodziny oraz ról rodzinnych. Taką pomoc oferował będzie zatrudniony przez OPS asystent rodziny.
 - Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju zgodnie z ich potrzebami i przysługującymi im prawami.
- 2) **Zapewnienie opieki i wychowania dzieciom pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodziców z zachowaniem priorytetu prorodzinnych form opieki zastępczej poprzez realizację następujących zadań:**
 - Zagwarantowanie dzieciom i młodzieży właściwych warunków opiekuńczo – wychowawczych poprzez umieszczenie w placówkach opieki najbardziej zbliżonych do środowiska rodzinnego lub formach instytucjonalnych odpowiednio do diagnozy dziecka, na czas kryzysu rodziny naturalnej.
 - Reintegracja rodziny poprzez ponowne podjęcie funkcji opiekuńczo – wychowawczych przez rodzinę naturalną dziecka po przezwyciężeniu problemów życiowych, stanowiących przyczynę umieszczenia dziecka poza rodziną oraz odtworzenie i wzmocnienie funkcji rodziny naturalnej, przy udziale rodzin wspierających.
- 3) **Aktywne rozwiązywanie problemów opiekuńczo-wychowawczych, które zapewnią następujące działania:**
 - Wsparcie ze strony asystenta rodziny zatrudnionego przez OPS w zakresie rozwiązywania problemów opiekuńczo – wychowawczych.
 - Objęcie opieką psychologiczną członków rodziny.
 - Wsparcie instytucjonalne rodzin dysfunkcyjnych.
 - Długofalowa praca socjalna na bazie kontraktu socjalnego.

Zadania:

Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przedborzu wyznaczył następujące kierunki działania związane z wyznaczonymi powyżej celami:

1. Systematyczna praca socjalna z rodzinami, z problemem opiekuńczo-wychowawczym.
2. Pomoc materialna dla rodzin pozostających w trudnej sytuacji finansowej realizowana przez Ośrodek Pomocy Społecznej (z pomocy społecznej, ze świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego oraz z dodatków mieszkaniowych).
3. Systematyczna współpraca z istniejącymi w powiecie jednostkami zapewniającymi opiekę dla dzieci i młodzieży.
4. Systematyczna współpraca z wymiarem sprawiedliwości, właściwym ze względu na położenie gminy, w szczególności z sądem rodzinnym, kuratorami sądowymi dla dzieci i młodzieży.
5. Współpraca z organizacjami pozarządowymi promującymi rodzinne formy opieki zastępczej.
6. Współuczestnictwo w kampaniach medialnych i informacyjnych organizowanych przez inne podmioty.
7. Systematyczne współdziałanie Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczącej się, a w szczególności przeciwdziałanie pojawiającym się patologiom.
8. Tworzenie zespołów interdyscyplinarnych na rzecz rodzin.
9. Organizowanie aktywnego spędzania czasu dla dzieci.
10. Możliwość kierowania dzieci do ośrodków wsparcia dziennego.

Pomoc, którą oferuje Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przedborzu będzie nakierowana w pierwszej kolejności na wykorzystywanie zasobów własnych rodziny, a wsparcie instytucjonalne będzie zapewnione w sytuacji, gdy rodzina będzie musiała się zmierzyć z problemami, których nie jest w stanie samodzielnie rozwiązać.

4. Odbiorcy Programu

Program skierowany jest do mieszkańców miasta i gminy Przedbórz, w tym w szczególności do:

- 1) rodzin przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- 2) dzieci i młodzieży, którym rodzina nie zapewnia należytej opieki,
- 3) przedstawicieli instytucji oraz służb pracujących na rzecz dzieci i rodzin.

5. Przewidywane efekty realizacji programu

1. Poprawienie funkcjonowania rodzin z problemami poprzez zrealizowanie celów głównych i szczegółowych
2. Podniesienie jakości usług świadczonych przez jednostki zaangażowane w Program
3. Gromadzenie danych na temat działań podejmowanych na rzecz opieki nad dzieckiem i rodziną.
4. Poprawa sytuacji dziecka w środowisku szkolnym
5. Poprawa stanu bezpieczeństwa rodziny, dzieci i młodzieży
6. Zmiana postaw społecznych
7. Zmniejszenie liczby dzieci kierowanych do całodobowych placówek opiekuńczo-wychowawczych.
8. Zwiększenie aktywności organizacji pozarządowych
9. Ograniczanie zjawiska wykluczenia społecznego.

2. Realizatorzy Programu

Koordynatorem Programu jest Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przedborzu przy współpracy z następującymi instytucjami:

- Urzędem Miejskim w Przedborzu,
- Miejską Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespołem Interdyscyplinarnym,
- Policją,
- Sądem Rejonowym w Radomsku,
- Placówkami oświatowymi i kulturalnymi na terenie miasta i gminy,
- Zakładami Opieki Zdrowotnej,
- Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Radomsku,
- Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną w Radomsku

3. Źródła finansowania Programu

W realizacji działań programowych stosowane będą mechanizmy finansowe pozwalające na jak najskuteczniejsze i najpełniejsze wykonywanie założonych zadań. Szczególne znaczenie ma tu montaż finansowy, który pozwala na zaangażowanie środków pochodzących z różnych źródeł:

udzet gminy

4) środków Unii Europejskiej

3) innych funduszy, programów i źródeł.

Trudno tu jednak wskazać kwoty środków finansowych związanych z realizacją programu, gdyż są one ze wszystkich wymienionych źródeł przyznawane corocznie i w różnej wysokości. Planowanie wydatków na poszczególne działania może być dokonywane corocznie, po uzyskaniu informacji o wielkości środków przyznanych na dany rok.

4. Monitoring

Nieodzownym elementem towarzyszącym wdrażaniu Programu jest jego monitorowanie i ocena realizacji. Monitoring programu umożliwi wgląd w realizację podejmowanych działań, ocenę ich skuteczności oraz podejmowanie bieżących działań korygujących. Będzie on polegał na zbieraniu danych dotyczących zrealizowanych zadań w ramach Programu od podmiotów zaangażowanych w jego realizację przez koordynatora Programu - Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przedborzu w celu oceniania czy Program osiąga założone cele. Uzyskane informacje pozwolą na planowanie działań i rozwijanie programu. Ocena poszczególnych działań odbywać się będzie na podstawie corocznej analizy realizacji założeń programu. Ocena, która zostanie przeprowadzona po zakończeniu realizacji programu, pozwoli określić wszystkie uzyskane efekty oraz wskazać, które ułatwiły bądź utrudniły jego realizację.

5. Ewaluacja.

Miejscem realizacji programu jest obszar miasta i gminy Przedbórz. Koordynatorem programu jest Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przedborzu. Program ma charakter otwarty, będzie podlegał ewaluacji w zależności od pojawiających się potrzeb.